

תקות מנחם

גיליון מס'
157*

יו"ל לקראת ש"פ נשא - י"ד סיון
ה' תהי' שנת סגולות טובה

על סיומי הרמב"ם

תדפיס מהספר "תקות מנחם" (ח"ג) שיו"ל בעז"ה על סיומי הרמב"ם
ע"פ - ב"קו - שיחות והוראות ב"ק אד"ש מה"מ
מאת הרב יקותיאל מנחם שיחי ראפ

ע"פ ההוראה שקיבלתי מכ"ק אד"ש מלך המשיח, להדפיס ולפרסם הדברים הנאמרים בעז"ה בסיומי הרמב"ם, להראות ולהוכיח הנראה לעני"ד בדרך אפשר, הקשר שבין שיעורי הרמב"ם לפרשה והתאריך שבהם נלמדו, הנני מוציא לאור עלון זה לכבוד שבת קודש. ואבקש מהקוראים שיעירוני בהערותיהם, ותודה מראש!

לחיות עם הזמן!

בעז"ה יום ב' פרשת נשא (ב') ט' סיון

הי' תהיה שנת סגולות טובה - שנת הקהל

סיום הלכות תלמוד תורה והתחלת הלכות עבודה זרה וחקות הגויים (נ"א וחוקות עובדיה)

אומצא (בשר מעט בגחלים היו רגילים לטעום בבוקר. רש"י) עד דמקרי לינוקא ומוספיה (מהדר לו מה שקרא אתמול, ומלמדו עוד פסוק יותר. רש"י), רבה בר רב הונא לא טעים אומצא עד דמייתי לינוקא לבית מדרשא". רואים מכל זה שלימוד התורה עם הבנים הוא כמו קבלת התורה בהר סיני, שדן זה והמקור מהפסוק שמדבר במתן תורה, הוא ההתחלה של הלכות תלמוד תורה כנ"ל.

החומר בשכחת התורה

ב. ומפסוק זה המדבר באי שכחת מתן תורה לומדים גם את החומר שבשכחת לימוד התורה;

המשנה במסכת אבות⁸ אומרת: "רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, שנאמר: 'ירק השמר לך ושמור נפשך מאוד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. יכול אפילו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר יופן יסורו מלבבך כל ימי חיידך, הא אינו מתחייב בנפשו עד שיישב ויסירם מלבו".

והברטנורא על המשנה מפרש: "כל השוכח דבר אחד ממשנתו בשביל שלא חזר עליה, מעלין עליו כאילו מתחייב בנפשו שמתוך שכחתו הוא בא להתיר את האסור, ונמצאת תקלה באה על ידו, ושגגתו עולה זדון. אי נמי כאילו מתחייב בנפשו, לפי שאותה משנה היתה משמרתו, ועכשיו ששכחה אינה משמרתו". ועל "תקפה עליו משנתו" אומר הברטנורא: "שהיתה קשה עליו, ומתוך הקושי שבה שכחה".

ובגמ' מנחות⁹: "יאמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר 'השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים'... דאמר רבי אבין אמר ר' אילעה כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, רבינא השמר פן שני לאוין נינהו, רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר: 'השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים' [והרי פסוק זה מדבר על שכחת מעמד הר סיני כמו שנאמר שם כנ"ל בהמשך הפסוק] 'את הדברים אשר ראו עיניך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב', והגמ' דורשת ולומדת מזה על שכחת לימוד התורה. יכול אפילו מחמת אונסו ת"ל יופן יסורו מלבבך, במסירם מליבו הכתוב מדבר. רבי דוסתאי בר ינאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו, ת"ל ירק".

ר' יוחנן ור' אליעזר דאמרי תרויהו, תורה ניתנה בארבעים, ונשמחה נוצרה בארבעים; כל המשמר תורתו נשמתו משמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משמרת".

⁸ פי"ג ה"ח
⁹ צ"ט, ב.

מתן תורה - תלמוד תורה עם כלל ישראל

א. את הלכות תלמוד תורה התחילו ביום ב' זחג השבועות - "זמן מתן תורתנו"¹, ורואים קשר בולט של תלמוד תורה לחג השבועות ולמתן תורה; לימוד התורה העיקרי (והראשון) של הקב"ה לכלל ישראל, היה במתן תורה במעמד הר סיני, שאז קיבלנו ולמדנו מהקב"ה את כל התורה כולה; הוא שנאמר בפרשת ואתחנן² "ירק השמר לך ושמור נפשך מאוד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חיידך, והודעתם לבניך ולבני בניך; יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב, באמור ה' אלי הקהל-לי את העם ואשמיעם את דברי, אשר ילמדון. ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון" שמפסוקים אלו לומדים בגמ', ברמב"ם ובשולחן-ערוך כמה הלכות חשובות בהלכות תלמוד תורה, וכדלקמן;

מיד בתחילת הלכות תלמוד תורה³ כתב הרמב"ם: "כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן-בנו, שנאמר: 'והודעתם לבניך ולבני-בניך וכו'". ולא בנו ובן-בנו בלבד, אלא מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אף על פי שאינם בניו, שנאמר⁴: "ושנתם לבניך" - מפי השמועה למדו "בניך" - אלו תלמידיך"⁵.

ומקור ההלכה ברמב"ם הוא בגמ' קידושין⁶ וכן בברכות⁷, וזה לשון הגמ' בקידושין: "אמר רבי יהושע בן לוי כל המלמד את בן בנו תורה (ובגמ' בברכות הלשון "המלמד את בנו תורה") מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני (ובברכות הלשון הוא "כאילו קבלה מהר חורב"), שנאמר: 'והודעתם לבניך ולבני בניך, וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב'".

ואח"כ ממשיכה הגמ': "רבי חייא בר אבא אשכחיה לריב"ל דשדי דיסנא ארישיה (סדן שאינו הספיק ראוי לעטיפת הראש, אלא כיסוי בעלמא שם על ראשו שלא לילך בגילוי ראש, ולא הספיק להתעטף בסודרו. רש"י), וקא ממטי ליה לינוקא לבי כנישתא, אמר ליה מאי כולי האי? (שמיהרת לצאת בלא עטיפה הוגנת לך. רש"י) אי"ל מי זוטרי מאי דכתיב 'והודעתם לבניך, וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב'. מכאן ואילך רבי חייא בר אבא לא טעים

* מס' הגליון 157 - בנימטריא - זק"ן והז"ל אומרים (קידושין לב, ב): "אין זקן אלא מי שקנה חכמה", ורש"י בד"ה "ווי יוסי הגלילי" כותב: "יודיש ליה זה שקנה חכמה"; ובגליון זה מדובר על הלכות "תלמוד תורה".

¹ נוסח תפילות העמידה זחג השבועות.
² ד, ט - י.
³ פ"א, ה"ב.
⁴ ואתחנן ו, ז.
⁵ ספרי וילקוט שמעוני (תתמ"א) עה"פ.
⁶ ל, א.
⁷ כא, ב.

ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. . כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל כו' שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר²⁰ "בי מלכים ימלוכו, ורוזנים יחוקקו צדק, בי שרים ישורו", הא למדת שכתר תורה גדול משניהם", ובהלכה הבאה ממשך הרמב"ם ומצטט את דברי המדרש הנ"ל דפרשתנו על מעלת התי"ח (ואפילו ממזר) כלפי כהן גדול ע"ה. ואח"כ מאריך אד"ש בקשר של פרשת נשא למעלת התורה, ושכתר תורה הוא ענין הרוממות המדובר לעיל ונשא.

כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם

ה. הלכות תלמוד תורה היא ההלכה השלישית ברמב"ם (לאחר הלכות יסודי התורה והלכות דעות) ובהפרק השלישי מתחיל במילים "בשלשה כתרים נכתרו ישראל" והראשון והמעולה מהם הוא "כתר תורה", והגמרא במסכת שבת (דף פח²¹, א) אומרת: "ברוך רחמנא דיהב אוריין תליתאי (מורכבת מג' חלקים: תורה, נביאים וכתובים) לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי" (חודש סיון), וב"רב ניסים גאון" שבשולי הגליון שם מביא עוד מדרשים שמונים המון עניינים במספר שלשה הקשורים לעם ישראל ולתורה. ואד"ש בשיחות מבאר שמעלת המספר 3 – שמבטא השלום כי 2 הם הניגודים והשלישי הוא המכריע והמשלב. והרמב"ם בסוף הלכות חנוכה אומר במעלת ועדיפות השלום: "גדול השלום שכל התורה נתנה לעשות שלום בעולם"²², שנאמר²³: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום"²⁴, והנפלא! שענין זה כותב הרמב"ם בסיום הספר השלישי של הרמב"ם - ספר זמנים. [ועי'פ תורת הבעש"ט בהשגחה פרטית; המספר 3 מציינים – עיגול למעלה ועיגול למטה וקו באמצע המחברים].

"תקות חוט השני"²⁵ – סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם עם

פרשת השבוע והתאריך.

- א. לימוד התורה הראשון והעיקרי הי' במתן-תורה, שהתחיל מחג השבועות.
- ב. דיני לימוד התורה לומדים מהפסוק של זכירת מעמד הר סיני; "פן תשכח וגו' יום אשר עמדת לפני ה' א בחורב".
- ג. כל המלמד בנו וכן בנו תורה כאילו קבלה מהר סיני.
- ד. איסור שכחת התורה לומדים משכחת עשרת הדברות.
- ה. התורה מנשאת ומרוממת האדם והעולם – פרשת נשא.
- ו. בפרשת נשא לומדים במדרש ע"ד מעלת התורה
- ז. בפרק ג' – ג' כתרים, סיום הג' – אוריין תליתאי בירחא תליתאי.

* * *

בעז"ה יום ו' עש"ק נשא (בארה"ק פרשת בהעלותך)

י"ג סיון הי' תהיה שנת סגולות טובה – שנת הקהל

סיום הלכות עבודת כוכבים וחוקות הגוים,

(נ"א עבודת כוכבים וחוקות עובדיה) והתחלת הלכות תשובה.

לימוד הלכות עבודה זרה

א. את הלכות עבודה זרה לומדים בימי התשלומין של חג השבועות – "זמן

וענין זה נפסק להלכה בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה¹⁰: "יוכל (משנה פי"ג דאבות, הרע"ב וגמ' ע"ז י"ט) השוכח דבר אחד ממשנתו מחמת שלא חזר על לימודו כראוי, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, וגם עובר (מנחות צ"ט) בלאו של תורה שנאמר ירק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך וגו', וכל מקום שנאמר השמר פן הוא לא תעשה. וקבלו חכמים שאין הכתוב מדבר בעשרת הדברות לבדן, אלא הוא הדין לכל התורה כולה. ולכן למדו חכמים גם כן מפסוק זה שכשם שחייב האדם ללמד את בנו, כך ממש חייב ללמד את בן-בנו כל התורה שנאמר יוהדעתם לבניך ולבני בניך, ומה שנכתב זה גבי עשרת הדברות, כמ"ש יום אשר עמדת לפני הוי' וגו', הוא ללמדך (קידושין ל') כל המלמד את בן בנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, וכו'".

ובהלכה ה' מוסיף האדמו"ר הזקן: "ואל יאמר השוכח דבר אחד, אילו לא למדתי דבר זה לא נתחייבתי בנפשי, ולמה אתחייב כשלמדתי ושכחתי! כי באמת אילו לא למד דבר זה, לא מעלה עליו הכתוב בלבד כאילו מתחייב בנפשו אלא היה מתחייב בנפשו ממש. שכל מי שאפשר לו להרבות ולהוסיף בלימודו בענין שלא ישכח בזה מה שלמד כבר מפני שכבר חזר על לימודו כראוי ואינו מוסיף, אף על פי שאינו מתבטל מתלמוד תורה אלא חוזר תמיד על הראשונות שלא מפני חשש שכחה, אלא מפני שנוח וקל לו יותר לחזור על הראשונות מלטרות בלימוד חדש, הרי זה מתחייב בנפשו ממש, כמו שאמרו חכמים (אבות פ"א¹¹) ודלא מוסיף יסוף דהיינו שיאסך בלא זמנו, שנאמר בתורה: יכי הוא חייכם וגו'¹² ואומר ילמען ירבו ימיכם וגו'¹³, ודברי תורה (ספרי ס"פ עקב) נדרשים מכלל הן לאו".

התורה מתרוממת ומנשאת האדם והעולם

ג. כמו שיש קשר של הלכות תלמוד תורה כנ"ל לחג השבועות כמ"כ יש קשר לפרשת נשא;

אד"ש מסביר בשיחות הטעם שפרשת נשא תמיד קוראים בסמיכות לחג השבועות (עפ"י הרוב אחרי חג השבועות, ולפעמים לפני כמ"ש בטור ובשו"ע אור"ח¹⁴);

כי התורה פועלת נשיאת ראש והתרוממות באדם ובעולם, וכמו שאומר רש"י על דברי רב-יוסף בגמ' בפסחים¹⁵: "אי לא האי יומא (מתן תורה בחג-השבועות) דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא" ואומר רש"י: "שלמדתי תורה ונתרוממתי" היינו שהתורה פועלת התרוממות ונשיאות. ובפרט שה"אויפטו" (החידוש והפעולה) של מתן-תורה פעל את ה"תחתונים יעלו לעליונים" – התעלות וקידוש הגשמיות [ובהמשך קורין פרשת בהעלותך [ובארה"ק כבר עתה פ' בהעלותך] ואומר אד"ש שמשמעותה דומה – העליה שע"י התורה, (ובפרט שנאמר "בהעלותך את הנרות" שמרמו גם על התורה; "נר מצוה ותורה אור").

כתר תורה

ד. ובשיחות אד"ש בפרשת נשא¹⁶, מביא את דברי המדרש רבה בריש פרשתנו¹⁷ עה"פ "נשא את ראש בני גרשון" שמביא ע"ז בפסוק הנאמר על התורה: "יקרה היא מפנינים, וכל חפציק לא ישוו בה"¹⁸ וממשיך המדרש: "אם היה ממזר תלמיד-חכם, קודם לכהן גדול עם-הארץ, שנאמר יקרה היא מפנינים. . . אפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים"¹⁹, ד"א יקרה היא מפנינים מדבר בקהת וגרשון, אע"פ שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב, כבוד לבכור, לפי שהי' קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון כו"י.

ואח"כ מביא שם אד"ש את דברי הרמב"ם (בריש פרק ג' הדלכות תלמוד תורה) שמביא את דברי מדרש זה, ומתחיל במילים: "בשלשה כתרים נכתרו

¹⁰ פי"ב הי"ד

¹¹ משנה יג.

¹² האזינו לב, מז.

¹³ עקב יא, כא.

¹⁴ ס"י תכ"ח ס"ד.

¹⁵ פסחים סח, ב. [להעיר ס"ח – בגימטריא – חיים, והתורה היא "תורת חיים" (נוסח ברכת "שם-שלום" בשמו"ע)].

¹⁶ פ"ש"ה לקושי חלי"ג ע"י 42 [להעיר 42-ב"ם; עפ"י הנאמר על התורה "ודברת בם"]

¹⁷ במדבר פ"ו, א.

¹⁸ משל ג, טו. [להעיר ג – "אוריין תליתאיל" (שבת פח, א) וט"ו – מורה על שלמות

התורה, כמו "קיימא סיהרא באשלמותא – ביום הט"ו (עפ"י שיחות אד"ש)]

¹⁹ מקורו בהרורות יג, א (כמצויין במתנות כהונה שם).

²⁰ משלי ח, טו-טז.

²¹ פ"ח – גימטריא – פזא; ועל משפטי התורה נאמר (תהילים יט, י"א): "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו; הנחמדים מזהב ומפז רב" והא' – מורה על ה' "אלופו של עולם", ואל"ף – פירושו אילוף ולימוד התורה.

²² עפ"י הגמרא בגיטין נט, ב.

²³ משל ג, ז.

²⁴ ולפניו כותב הרמב"ם: "שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו" (סוכה נ ג), והרי זה ענין מפרשת סוטה שגם זו בפרשתנו נשא.

²⁵ יהושע ב, חי. וענין ברש"י שפירוש "תקוות" – מלשון "קו וחבל" (שבו הורידה המרגלים של יהושע, ובו תלו משפחת רחב תקוותם), והרי זו מטרת חיבורנו "תקוות מנחם" – להראות בעז"ה את הקו וחוט השני המקשר ומשוה התוכן הנלמד בשיעורי הרמב"ם עם תוכן הפרשה והתאריך בשנה, (וענין מה שכתבנו בזה בהקדמה לספרנו "תקוות מנחם ח"א").

בעז"ה יום ג' פרשת בהעלותך

(בארה"ק פרשת שלח)

טו"ב סיון ה' תהיה שנת סגולות טובה – שנת הקהל

סיום הלכות תשובה וכל ספר "מדע" והתחלת ספר "אהבה" – הלכות קריאת שמע.

התשובה על הע"ז

א. [הלכות תשובה באים בהמשך להלכות עכו"ם; והביאור בפשטות כי בתורה מדובר על תשובה אחרי שעבדו ע"ז בגלות; כנאמר בפרשת ניצבים³⁴: "ושבת עד הוי' אלוקיך ושמעת בקולו וגוי' בכל לבבך ובכל נפשך". וזה נאמר אחרי הפסוק³⁵: "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה וגוי' והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה"א שמה".

ופסוקים אלה כתובים בהמשך למה שכתוב בפרשה בפרק הקודם, שיהודים בין הגוים בגלות יעבדו ע"ז, שנאמר³⁶: "וילכו ויעבדו א-לקים אחרים וישתחוו להם וגוי'". וע"כ באה התשובה, ומזה לומדים גם על תשובה לכל העברות].

מצות היודי בציבור

ב. את הלכות תשובה התחילו בשבת פרשת נשא (בחז"ל) ועיקר מצות תשובה לפי הרמב"ם כתובה בפרשת נשא;

לפי הרמב"ם העיקר שבמצות התשובה היא היודי וכמו שכותב ב"כותרת" מנין המצוות שלפני ההלכות: "מצות עשה אחת, והוא: שישוב החוטא מחטאו ויתודה" ומצות היודי כתובה בפרשת נשא.

וכך כותב הרמב"ם מיד בתחילת ההלכות³⁷: כל המצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן, בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו, חייב להתודות לפני הא-ל ברוך הוא שנאמר (בפרשתנו נשא³⁸) 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם... והתוודו את חטאתם אשר עשו - זה יודי דברים. ויודי זה מצות עשה. כיצד מתודה? אומר: אנה השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי ניחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה - וזהו עיקר של יודי. וכל המורבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאים קרבנותיהם על שגגתם או על זדונם אין מתכפר להם בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתוודו ויודי דברים, שנאמר: 'והתודה אשר חטא עליה'. וכן כל מחוייבי מתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להם במיתתם או בלקייתם, עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף-על-פי ששילם לו מה שהוא חייב לו, אינו מתכפר לו עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם, שנאמר (הפסוק הנ"ל בפרשת נשא): 'מכל חטאות האדם'."

ובהלכה ב' שעיר המשתלח, לפי שהוא כפרה על כל ישראל - כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל, שנאמר³⁹ והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל" ואח"כ אומר הרמב"ם ששעיר המשתלח מכפר על כל העבירות בין בזדון בין בשגגה, רק אם עשה תשובה אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר. מוכח מכל הנ"ל שהרמב"ם מאריך בזה שיעקר מצות תשובה ותחלתה הוא היודי שהמקור לזה הוא בפרשת נשא.

התשובה בלב

ג. ובשיחות אדי"ש בליקוי"ש לפרשת נשא⁴⁰ מאריך בפרטי הענין ומביא מ"ש הרמב"ם בספר המצוות (עשה ע"ז): "שציונו להתודות על העוונות והחטאים

מתן תורתנו" [נהלכות אלה באים בהמשך להלכות תלמוד תורה כי כיצד יודעים מהי עבודה זרה ומהן ההלכות שבוה - ע"י לימוד התורה. כמו שכתב הרמב"ם בתחילת הלכות עכו"ם שאברהם אבינו חיבר ספרים שמלמדים על ענין הע"ז וזהו היה הלימוד התורה הראשון של אנשי בית אברהם לדעת מהי ע"ז, וז"ל הרמב"ם²⁶ בקשר לאלפים ורבבות שאברהם קירב: "שנתקצבו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה [האמונה בא-ל אחד ושילת ע"ז] וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו וישב יצחק מלמד ומחזיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיר כל הנלווים אליו, ויעקב אבינו לימד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך ה' ולשמור מצוות אברהם וכו', כדי שלא ישתכח הלימוד וכו' ומעולם לא עבד שבט לוי עבודה זרה".

מוכח מהנ"ל שעיקר המניעה מע"ז באה ע"י שלמדו ההלכות, ואומרת הגמי בעבודה זרה²⁷: "גמירי, בעבודה זרה דאברהם אבינו [היינו מסכת עבודה זרה של אברהם] ארבע מאה פירקי הווינ!".

במ"ת "אנכי ו"לא יהיה לך"

ב. והציווי הראשון של אמונה בה' ואיסור ע"ז נאמר בעשרת הדברות במתן תורה המצות עשה "אנכי ה' אלוקיך"²⁸ והלאוין לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני: לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת וגוי': לא תשתחוה להם ולא תעבדם וגוי' וכפי שמונה אותם הרמב"ם בהלכות יסודי התורה²⁹ ובהלכות עבודה זרה³⁰, היינו שהשורש של מצוות האמונה ואיסור ע"ז הוא ממתן תורה.

כל עבודה זרה לו

ג. וי"ל כמבואר בחסידות שפירוש "עבודה זרה" הוא לאו דוקא עבודת אלילים וכיו"ב, אלא "עבודה זרה" לוי' ז.א. שכל דבר וכל ענין שהוא זר ולא מאוחד עם ה' הוא כע"ז, והיינו שמתן תורה ויחוד ה' חדרו וחודרים בכל חלקי האדם ובכל חלקי הבריאה, ושום דבר ושום מעשה אינו חוץ מה' ועבודתו. וזהו מ"ש במתן תורה³¹ "והרי סיני עשן כולו" עשן ר"ת עולם שנה נפש" היינו שהתורה והאלוקות חודרים בכל חלקי האדם והעולם, בעולם שנה נפש, כך שאין שום דבר ושום עבודה שחוץ מיחודו ית' וכל דבר שלא בטל הוא כע"ז ממש.

תגלחת הלויים - כפרת ע"ז

ד. בארה"ק קורין כבר את פרשת בהעלותך (כי את פר' נשא קראו בשבת שעברה, ז' סיון, שאין שם יום ב' דחג-השבועות), ומוצאים בפרשת בהעלותך ענין הקשור לעבודה זרה;

בסמיכות לתחילת הפרשה (הפרשה השניה) מדובר ע"ד טהרת הלויים שזקוקים לתגלחת, שנאמר³²: "וכה תעשה להם לטהרם וגוי' והעבירו תער על כל בשרם" ואומר ע"ז רש"י: "מצאתי בדברי רבי משה הדרשן³³, לפי שניתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה, והיא קרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת כמצורעים".

"תקות חוט השני"²⁵ - סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם עם

פרשת השבוע והתאריך.

- א. בעשרת הדברות במ"ת, אנכי ולא יהיה לך, איסור ע"ז.
- ב. בפרשת בהעלותך (בארה"ק) תגלחת הלויים, כפרה על הבכורים שעבדו ע"ז.

³⁴ ל, ב (וי"ל לב - כמ"ש בנייא בגרת התשובה פ"א: "עיקר פי' לשון תשובה; לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו וכו' ובפסוק זה נאמר: "והשבת עד ה"א וגוי' בכל לבבך ובכל נפשך".

³⁵ פסוק א'.

³⁶ כט, כה.

³⁷ פ"א, ה"א.

³⁸ ה-ז.

³⁹ אחרי טז, כא.

⁴⁰ ח"ל ע"ל 18.

²⁶ פ"א, ה"ג.

²⁷ יד, ב.

²⁸ יתרו כ, ב.

²⁹ פ"א, ה"ו.

³⁰ פ"ג, ה"ג.

³¹ יתרו יט, יח.

³² ח, ז.

³³ וכן בפסיקתא זוטא ובמדרש אגדה

שחטאנו לפני האל-לאמר אותם עם התשובה⁴¹, וזהו הוידוי כו' והתודו את חטאתם אשר חטאו". ועפ"י לא מונה הרמב"ם במנין המצוות את מצות התשובה (רק את הוידוי שעושים עם התשובה) ואומר אד"ש: "וידועה השאלה - למה לא מנה הרמב"ם במנין המצוות אלא מצות הוידוי, ולא מנה מצוות התשובה?". [ובהערה מביא אד"ש; שבסמ"ק (מצוה נ"ג) מנה מצות תשובה מהכתוב בפרשת נצבים "ושבת עד ה'א", שברמב"ם ה' תשובה (פ"י ה"ה) מפרש פסוק זה שהוא הבטחה וסיפור דברים. וראה רמב"ן עה"ת (נצבים ל, יא)]

ואד"ש מביא ג' ביאורים בשיטת הרמב"ם:

א. שיטת המנחת-חינוך, שלפי הרמב"ם התשובה אינה מצוה, רק בדומה למצוות אחרות כמו גירושין שהוא לא מצוה, אלא שכשרוצה לגרש המצוה שיכתוב גט, וכך גם כאן שכשעושה תשובה המצוה להתודות. וזהו לשון הרמב"ם בריש הלכות תשובה: "כל מצוות שבתורה כו' כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל-ב"ה. . וידוי זה מ"ע, היינו דאין התשובה מ"ע, וע"כ מקשה אד"ש: "שהרי בכותרת הלכות תשובה מפורש כנ"ל, מצות עשה אחת, והוא שישוב החוטא מחטאו חפני ה' ויתודה".

והשיטה ה' ברמב"ם שיש מצוה וחייב לעשות תשובה [וכותב אד"ש: "וי"ל שהציווי בתורה על מצוות התשובה נכלל בכתוב⁴² "ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עו"ד"] והסיבה שלא נמנית במנין תרי"ג המצוות, לפי שהיא מהציוויים נכוללים התורה כולה. וע"כ שואל אד"ש הרי יש כאן "מעשה מיוחד" (לא רק עזיבת החטא קבלה על להבא, אלא גם) חרטה על העבר: שאין יודעים ממצוות אחרות.

וע"כ מקבל אד"ש ע"ד הגלה, את הביאור הג' של הקרית ספר למב"ט (על הרמב"ם ריש הלכות תשובה) שמעתיק לשון הרמב"ם בכותרת הלכות תשובה (שגם הן נכתבו ע"י הרמב"ם): "שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה", ומפרש: "התשובה והוידוי מצוה אחת היא שאין וידוי בלי תשובה, כי מי שמתודה ואינו גומר בלבו לשוב מחטאתו הוא כטובל ושרץ בידו (כחובא ברמב"ם בהלכות תשובה פ"ב⁴³), והוידוי הוא גמר התשובה".

וביאור דבריו, תשובה ווידוי הם שני חלקים של מצוה אחת - תשובה היא חלק המחשבה שבה הגמירה בלב לעזוב (ישלא יעשה עוד⁴⁴), ווידוי הוא חלק הדיבור (ולמרות שעיקר המצוה היא התשובה וגמירת הלב לעזוב החטא, אמנם) מצוה שיש בה שני חלקים גם מחשבה וגם דיבור (או מעשה) נמנה במנין נמצוות עניין הדיבור (המעשה) שבה⁴⁵, ולא ענין המחשבה שבה.

ואד"ש מבאר שיטות אלו בפרטיות ובאריכות, וגם אם מקבלים ע"פ גולה את הביאור הג' של ה"קרית-ספר", אמנם כמו בכל העניינים בתורה יש מקום לכל הסברות כמשאחז"ל⁴⁶: "אלו ואלו דברי אלקים חיים", ומסביר אד"ש כל הסברות ברוחניות ובעבודת ה' והתשובה.

"תקות חוט השני"²⁵ - סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם עם

פרשת השבוע והתאריך.

א. מצות הוידוי בתשובה נאמרה בפרשת נשא "והתודו את חטאתם".

ב' בתי דינים בשכונה אחת

בסוף ה' עבודה זרה (פ"יב ה"י⁴⁷) וחוקות הגויים אומר הרמב"ם: "ובכלל אזהרה זו (של "לא תתגודדו") - שלא יהיו שני בתי דינים בעיר אחת, זה נוהג

⁴¹ ובהערה מצייני: "בתרגום קאפח: בעת שנושב מהם". והוא ע"י S' לי הרמב"ם בריש הלכות תשובה "כשיעשה תשובה".

⁴² עקב י, טז.

⁴³ ה"ג.

⁴⁴ לי הרמב"ם שם ה"ב.

⁴⁵ ובהערה כותב אד"ש: "והטעם מובן ע"פ המבואר בתיניא (רפ"ח) שזה נוגה חכונת התורה ומצוות, לעשות דירה לו ית' בתחתונים דווקא, המשכת אלוקות בגשמיות (וגוף האדם) שזה נעשה ע"י דיבור ומעשה דווקא. ע"ש באורך. וראה גם יד קטנה במנחת עני שם סק"ד".

⁴⁶ עירובין יג, ב. ב. "וי"ל עירובין - מלי "וערבים זה בזה" שבקבלים השיטות של כולם, וי"ג - גימטריא - אחד והאבה].

⁴⁷ ה' יד - גימטריא - חב"ד וגימט' - דו"ד, היינו שענין זה (של אחדות ומניעת המחלוקת) נוגע בנפש לחב"ד ולהבאת "דוד מלכא משיחה" ומעניין ששם בגמרא ענין זה כתוב בדף י"ד, וביבמות; וכותב אד"ש שענין הגאולה הוא יבום עם ישראל, ותולדות משיח ע"י יבום!

כמנהג זה וזה נוהג כמנהג אחר, שדבר זה גורם למחלוקות גדולות, שנאמר (ראה יד, א): "לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אגודות.

ומעניין שהרמב"ם כותב שאיסור זה הוא בכלל האזהרה והלאו, למרות שבפשוט נראה שזו אסמכתא, אל שהרמב"ם מורה לנו שענין המחלוקת ולא תתגודדו וב' בתי דינים הוא חמור כ"כ, ובכלל חוקות הגויים והע"ז!

ולכן עלינו לעשות בכל כוחנו למנוע מחלוקת וב' בתי דינים בעיר אחת, ומכ"ש בשכונה אחת!

וע"כ הפניה לכל א' וא' שיעשה כל אשר ביכלתו לפעול שלא יהיו 2 בתי דינים, ולמניעת המחלוקת ולהביא האחדות והשלום ובודאי יחולו ברכות אד"ש מה"מ על כאו"א שיפעל בזה!

מופת גלוי - בעלשמ'סקע מעשה

א. סיפר לי הרה"ח שמעון כוכב שיחי ליאני:

לפני שנכנס אביו שיחי ל"יחידות" אל אד"ש, הכניס מכתבו כבר לפני היחידות (כפי שהי' נוהג אז) וכשנכנס הוציא אד"ש את מכתבו ודיבר על ענייניו [כשאני נכנסתי ליחידות, נכנס מכתבי רק 5 דקות לפני שהרבי התחיל לקבל ליחידות, ומיד כשנכנסתי (אחרי כמה שעות שהרבי קיבל רבים ל"יחידות") הוציא אד"ש מכתבי מבין כל המכתבים וענה לי על כל שאלותי והורה בפרטות, בלי לקרוא שוב המכתב] ולליאני אמר אד"ש: "כשתחזור לארץ מיד תסדר את תשלום המיסים שלך". כששמע זאת חשב שנפלה כאן (ח"ו) טעות, כי הוא בכלל לא כתב בענין זה, ואמר זאת למשב"ק המזכיר הרה"ח לייבל שיחי גרונר, והרב גרונר אמר לו שאצל אד"ש לא שייך (ח"ו) טעות, אבל הוא ישאל את הרבי. וכשאמר זאת לרבי הוא שוב חזר להרב גרונר למסור להר"י ליאני הוראה זו.

כשהגיע לארץ מיד ניגש לרואה החשבון שלו, ובקשו שיכין את החשבונות ממפעל הגרות שלו, כדי שיוכל מיד לשלוח לשלטונות המסים את הצהרות המסים.

ואחרי כשעוד ניגש אליו רואה החשבון ובהתפעלות גדולה שאלו: "מי אמר לך לעשות ולשלוח מיד את ההצהרה... הם יצאו בימים אלה בחוק חדש שמעלה המיסים בצורה מוגזמת, אבל כל מי ששלח קודם משלם לפי התעריף הישן, וע"כ חסכת כמיליון שקלים!" ואם לא ה"י מקבל את הוראת אד"ש ולא ה"י שולח מיד, העסק ה"י נשבר וה"י מתרושש ח"ו, והרבי ממש הצילו!

"ודבר אחד מדבריך אחר לא ישוב ריקם"

ב. כשינגשתי עם בני יוסף יצחק שיחי כשהי' תינוק כבן חודש בחלוקת דולרים שאלני אד"ש: "האם כבר ה"י לו "פידיון הבן"?", אני נאלמתי דום ולא ידעתי מה לענות, והרב גרונר אמר לרבי שהבן לא בכור (הוא הילד השלישי שלנו) וכך הסתיים הענין.

אבל הרגשתי שאני צריך לעשות משהו וכתבתי לרבי פ"נ לברכה עבור התינוק והכנסתי סכום כסף ל"פידיון" (-"פידיון הבן").

תקופה קצרה אחרי זה ה"י לילד חוס גבוה שלא ירד אחרי כמה ימים, והרופא החליט לשלוח אותו לאשפוז, וב"ה אחרי יומיים המצב התייצב והכל ה"י כשורה (וכנראה לכן הרבי שאל על "פידיון").

קבלת פני משיח במהירות!

מספר המשב"ק הרה"ח שלום בער שיחי גאנזבורג:

פעם אמר לו כ"ק אד"ש מה"מ: "ימה אני יכול לעשות, שנוולדתי בערב שבת, ולכן אצלי הכל במהירות וזריזות (היילענדקערהייט)!

וכנראה שעני"ז קשור עם כללות התקופה שהיא "ערב שבת אחר חצות" - לאחר החצי של האלף השישי, שצריך הכל לסיים מיד ומהר לקבלת פני משיח צדקנו!

לזכות

התמים היקר אלימלך שיחי

(נכד הרה"ק ר' אלימלך מליז'ענסק ז"יע)

ליום הבר מצוה ה' סיון - ערב חג השבועות

ה' יהיה שנת סגולות טובה - שנת הקהל

שיגדל לחסיד ירא שמים למדן - ח"י"ל

בהצלחה בתלמוד תורה ביראת שמים וירוו הוריו ממנו ומכל שאר יו"ח נחת

יהודי חסידותי, מתוך הרחבה בריאות אושר ושמחה תמיד כל הימים!

ויזכו לראות קבלת פני משיח צדקנו מיי"ד ממי"ש, נאו!

נתרם ע"י הוריו שיחי

הרה"ח אליעזר חנניה יום-טוב ליפא וזוגתו דבורה לאה.

(דברים שנאמר בסעודות סיומי הרמב"ם בביהכ"ס וביהמ"ד ליובאוויטש - 770 - בית משיח)

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!